

HOOP MAKİNİST!

Uğur VARDAN
ugurvardan@hotmail.com

'Ahlal'ın Başka Âlem

“**Ahlal Ağacı**”nı bence asıl güçlü, farklı ve derin kılan birçok güncel ve geleneksel meseleyi **tek bir filmde** toplaması ve bunu genç Sinan’ın toplumla ve kendi varlığıyla ilgili çelişkileri, acıları, hesaplaşmaları üzerinden yapmasıydı.

Peder bey ilkököl mezunuydu, okumaya meraklıydı ama işten güçten bu merakını giderecek vakti yoktu. Birçok Zonguldaklı gibi CHP’liydi ve Ecevit hayranıydı. Buna rağmen evimize, tek gazete olarak dönemin sağ cenahtaki öncü yayını Tercüman girerdi. “Baba, ne alaka, bu gazete sağıcı” derdim. Onunsa meseleye ilişkin basit bir açıklaması vardı: “Oğlum, pehlivan tefrikaları çok iyi, başka gazetelerde böylesi yok...” İlkokulu Zonguldak, Balıkesir ve Bursa’da okudum. Üç ayrı il, üç ayrı çevre... Özellikle Balıkesir’de çevremizdeki kimi

ardından o da aynı rotayı takip etti, bir süre sonra biz de ailece Bursa’daydık artık...

Çalışırken ağır kaldırmaktan fıtık olmuştu, ameliyat da çözüm getirmedi; çünkü ağır kaldırmaması gerekiyordu. Ama inşaat ortamında bu mümkün mü, günün birinde fıtığı patlamış. Gündüz çalışırken bir sorun olduğu anlaşılınca, hastaneye gittik, bir şey yok dediler, akşama evde kendisini kaybettik. Üre, kana karışmış ve zehirlenmiş. Fark edilemedi, gözümüzün önünde aramızdan ayrılmış oldu. Üniversite üçte öğrenciydim, o 58, ben 21 yaşında yollarımız ayrıldı.

Okulda derslerden ziyade okuyup yazma işine merak salmıştım. Fakültede (İTÜ Mimarlık) eğitim üst düzeydi ama ben proje çizmekten ziyade yazı-çiziye daha çok önemsiyordum. Bu yüzden de sanat tarihi, yer yer de restorasyon gibi teorik dersler daha çok hoşuma gidiyordu. İşin entelektüel çaba faslında, ‘Varoluşçuluk’ üzerinde daha fazla yoğunlaştığım bir alandı (kuşkusuz okuldaki en yakın arkadaşımın da çabasıyla)... Sartre’la Camus arasında gidip gelen günler... “Yabancı”yı okuyorum, filmi izliyorum ama Sartre da bir başka görünüyor gözüme. Yavaş yavaş rol modeli oluyor. Lakin şu mealde bir görüşüne rastlıyorum: “Bir insanın gelişimindeki en büyük engel

babasıdır, Allah’tan ben babamı çok erken yaşlarımda kaybettim...” Kendi hayatıma bakıyordum, babam benim için bir engel değildi. “Zaten her şeyi de onun gibi yaşamak zorunda değildim” diye geçiştiriyordum. Pederi kaybettiğimizde akraba, konu komşu, babamın iş arkadaşları vs. cebime kendi imkanları içinde üç-beş kuruş sıkıştırmıştı. Birkaç gün sonra İstanbul’a geldim (zaten okulda bütünleme sınavları vardı), birden esti,

gittim Çağaloğlu’na, Sartre’ın bende olmayan bütün kitaplarını aldım... Yani paranın çoğunu onlara yatırdım...

Farkındayım, çok kişisel oldu; genele bağlanıyorum... Geçen ayın gündemine damgasını vuran “Ahlal Ağacı”, genellikle ‘baba-oğul ilişkisi’ üzerinden masaya yatırıldı. Diğer eleştirileri okuyup kendiminkine tekrar göz attığımda doğrusu ‘baba-oğul’ meselesine başkaları kadar pek de değinmediğimi fark ettim. Ama asıl fark ettiğim, filmi izlerken de böylesi bir hissiyata kapılmadığımdı. Ben mesela yazar Süleyman’la Sinan’ın kitapçıda başlayıp dış mekana taşınan ‘düello’suna daha çok takıldım ve neredeyse filmin kalbinin burada attığını düşündüm. Çünkü pratikte de önüme çokça çıkan yaşlı-geçen yazar ilişkileri, çekişmeleri üzerine günümüz koşulları açısından bakılmış, yazılmış ve iki tarafın doğruları ve zaafı itibarıyla son derece gerçekçi çizilmiş portreler vardı ortada. Yazma eyleminde olan gençlerin, kendisinden önce aynı güzergahta yol tepmişlere bakışı, sempati den nefrete hemen devşirilen yaklaşımları, “Neden sen ordasın, bense (hâlâ) burada?” yaklaşımları; hepsi ama hepsi bir

aileler çizgi romanı çocuklarına yasaklarken bizde serbestti ve bazen evimizin salonu, okul ve mahalle arkadaşlarım için açık okuma alanıydı. Annem bir yandan çayı demlerken, ben de evdeki çizgi romanları okumaları için arkadaşlara dağıtırdım. Beni bu denli okumaya teşvik eden peder bey kasaptı, lakin iflas etti ve şehri, Zonguldak’ı terk etmek zorunda kaldı. Kendisine aradığı yeni gelecek ‘inşaat işçiliği’ydi. Balıkesir’de SEKA Kâğıt Fabrikası’nın inşasında çalışmaya başladı, peşi sıra işvereninin Bursa’ya taşınmasının

Filmin kalbi: Yazar Süleyman ve genç Sinan...

Baba-oğul: Freudyen problemler.

“Ahlal Ağacı”nın upuzun öyküsünün (ya da senaryosunun) *gezindiği noktalardan* bize sunduğu o kadar çok seçenek var ki...

sekansta gayet ekonomik ve hakkaniyetli bir biçimde perdeye taşınmıştı.

Sonra Nuri Bilge Ceylan'ın taşraya bakışı ve bu bakış üzerinden bir tür 'Yeni Türkiye'yi okuyuşu, resmedişi, tasviri... Ama "Ahlal Ağacı"nı bence asıl güçlü, farklı ve derin kılan birçok güncel ve geleneksel meseleyi tek bir filmde toplaması ve bunu genç Sinan'ın toplumla ve kendi varlığıyla ilgili çelişkileri, acıları, hesaplaşmaları üzerinden yapmasıydı. Upuzun öykünün (ya da senaryonun) gezindiği noktalardan bize sunduğu o kadar çok seçenek vardı ki; doğal olarak herkes durduğu, hayata

Sartre

baktığı yerden kendine ait bir ya da birkaç derdi, meseleyi, problemi kendine yakın buluyordu, daha doğrusu bulup çıkarıyordu.

Bu bağlamda ben, belki de peder beyle filmin ana karakteri benzeri Freudyen (!) problemler yaşamadığım için, "Ahlal Ağacı"nı başka gözlerin baktığı ya da gördüğü gibi okumadım. Ki böyle okuyanların, hayatlarında benzer serüvenleri olduğunu iddia edecek

değilim elbet ama filmler, genellikle izleyicilerinin kimi hassasiyetlerine değdiği ölçüde önem kazanırlar, anılardaki yerlerinin derinliğini belirlerler. Galiba perdede izlediğimiz yapıtların gücüne ilişkin bir

tanımlamaya da gidebiliriz: Bir filmi büyük ya da unutulmaz yapan şeylerin başında sadece izleyiciye, kendisiyle özdeşleşeceği hikayeler, ayrıntılar, hatırlatmalar sunmasından ziyade aynı meseleyi, farklı farklı okuma, hissetme seçenekleri yaratması geliyor sanırım. "Ahlal Ağacı"nın başardığı birçok şeyin yanında bu özelliği de var diye düşünüyorum... **APM**